

ORFEO
CATALÀ

Amadeu Vives n° 1
Telèf. 3011104
08003-BARCELONA

16 de maig 1985.

Sr. ENRIQUE ARIAS
Director de EL PERIÓDICO
BARCELONA

Benvolgut amic,

Amb motiu del XXVè. aniversari dels Fets del Palau, em
plau enviar-te aquestes ratlles que pots reproduir en
forma d'article d'opinió si ho creus oportú.

Com a president de l'Orfeo Català, entitat directament
vinculada a aquell episodi de la nostra història re-
cent, he cregut que tenia el deure de dir públicament al-
guna cosa, de reflexionar en veu alta sobre el paper de
la nostra entitat durant la resistència i de la modernit-
zació decidida a què estem abocats.

Rep una cordial salutació del teu affm.

FELIX MILLET
President

VINT-I-CINC ANYS DESPRÉS DELS "FETS DEL PALAU"

El diumenge 19 de maig de 1960, l'Orfeó Català, el seu estatge, el Palau de la Música Catalana, el seu himne "El Cant de la Senyera" i, sobretot, el seu públic, protagonitzaven uns "incidents" que tindrien una importància política simbòlica en el difícil context de la resistència.

Tot l'arc demòcrata combatia l'encartronada rigidesa del feixisme i utilitzava, per fer-ho, els pocs mitjans que tenia a l'abast. El catalanisme va triar per a un dels seus primers actes públics de "rentrée", per dir-ho així, la nostra entitat. Quan els senyals d'identitat nacional eren reduïts a "peculiaridades regionales" per un règim megalòman, l'Orfeó Català, si més no, carregava de connotacions polítiques la seva simple i senzilla denotació artística. El que era el Barça en un ordre massiu, ho era l'Orfeó Català més modestament, aixoplugant diàlegs que mal podien sortir a la superfície i salvant una tradició coral que forma part del nostre patrimoni cultural. En la dictadura immediatament anterior a la del general Franco, la de Primo de Rivera, els estrategues de la intolerància van detectar els perills d'aquesta dualitat F.C. Barcelona - Orfeó Català i el seu braç armat a Catalunya, un Milans del Bosch, precisament, va decidir de clausurar-los tots dos.

Ni és estrany ni es casualitat, i ens enorgulleix que així sigui, que el nostre himne, el "Cant de la Senyera", fes el paper d'himne de Catalunya quan el símbol musical legítim de la nació, "Els Segadors", estava tan condemnat al silenci com els símbols escultòrics, l'últim dels quals, el monument al doctor Robert, ha estat reinaugurat dies enrera. Quan Josep Espart Ticó i els seus companys, materialment rodejats de policies, engegaven el "Cant de la Senyera" al Palau, a casa nostra, la nostra cultura es mostrava clarament com a eina política de primera línia. La tradició cultural catalana, en totes les seves vessants - arts plàstiques, teatre, literatura i, per damunt de tot, la música des de l'aparició de la Nova Cançó com a element mobilitzador - va ser de cabdal importància en el combat per la recuperació de la democràcia i l'autonomia. I en els escacs de la cultura, "ells" sempre jogaven a camp contrari.

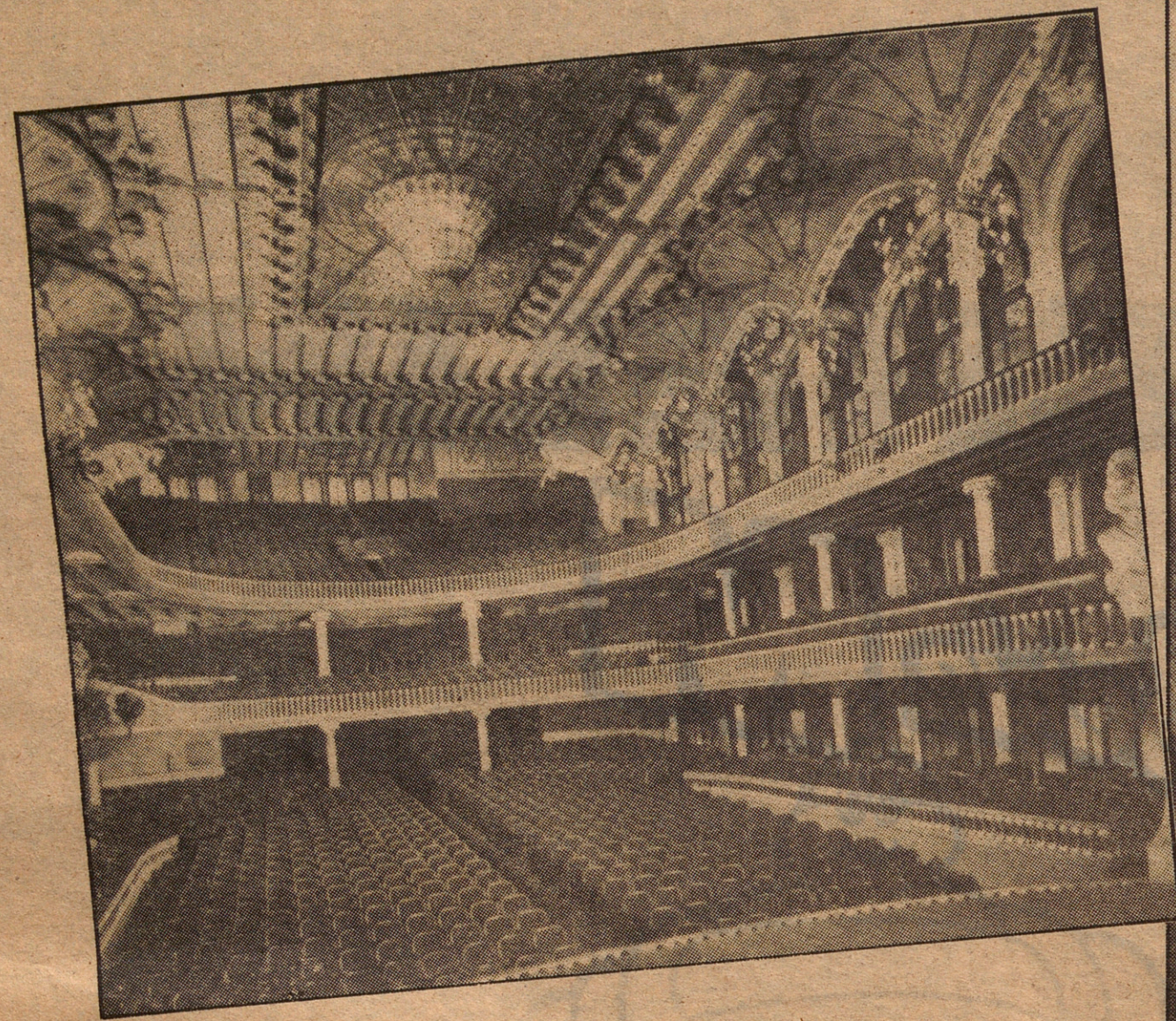
Quan vint-i-cinc anys han posat terra de per mig entre els "Fets del Palau" i la realitat actual, afortunadament tan diferent, he volgut reflexionar públicament sobre aquell episodi, les conseqüències del qual van portar a la presó al qui avui és el Presi

dent de la Generalitat. És el moment d'agrair - sóc dels que creu fermament en el constant valor d'ús de la memòria col·lectiva -. Ho he fet directament a la nostra primera autoritat i ho faig a través d'aquestes ratlles a tots els qui van prendre part en aquells esdeveniments, als germans Espar Ticó, a Jaume Casajoana, Magí Sanmartín, Lluís Sunyer, Xavier Polo, Damià Escuder..., a tots els altres i a tots els qui, des d'opcions polítiques diverses, nacionalistes, comunistes, anarcosindicalistes, democrata-cristians, socialistes van contribuir durant tant de temps a mantenir viva l'esperança d'un futur lliure de convivència.

Vint-i-cinc anys després dels "Fets del Palau" l'Orfeó Català està tossudament empenyat en assolir elevades fites artístiques. Aquesta és la traducció actual d'una connotació política que forma part viva del nostre patrimoni.

FÈLIX MILLET

President de l'Orfeó Català

Se ha dicho que Jaume Casajoana, junto con otras personas, fue de hecho el organizador de los conocidos como «Els fets del Palau» de los que hoy, 19 de mayo de 1985, se cumplen 25 años. Casajoana, un hombre joven entonces, como lo era también Jordi Pujol, ahora abogado mercantil y militante de base de Convergència Democràtica —después de muchos años en la ejecutiva y en el Consell Nacional— formaba parte del grupo CC. Estas letras significaron en principio Cristians Catalans, también se decía que eran Crist Catalunya, luego se convirtieron en Comunitat Catalana y más tarde se han mantenido en el nombre de un partido: CDC. A través de este grupo, Casajoana tenía en el año 60 desde hacía cierto tiempo contacto con Jordi Pujol, un contacto más bien estrecho. Cuando se le pregunta de quién fue la idea de «Els fets del Palau» contesta sin vacilar: «Pujol. También Benet», pero no se la atribuye a él. Además, su conclusión es que «Pujol colocó su base para ser presidente de la Generalitat en estos hechos».

Veinticinco años se cumplen hoy 19 de mayo de 1985 de los famosos «Fets del Palau de la Música Catalana» cuando en un acto de homenaje al poeta Joan Maragall, organizado por el régimen de Franco para reconciliarse con Cata-

EL ACTO CATALANISTA MAS IMPORTANTE DE LA CLANDESTINIDAD. El Palau de la Música Catalana fue escenario del acto catalanista más importante de la clandestinidad, el 19 de mayo de 1960 con motivo de un homenaje que el régimen de Franco quiso tributar al poeta Joan Maragall. Jaume Casajoana, fue, de hecho, el impulsor de «El cant de la senyera» que surgió del público y que motivó incidentes con la policía y unas treinta detenciones.

lunya, el público se puso en pie y entonó, aunque estuviera prohibido, «El cant de la senyera». Estos hechos coincidieron con la visita de Franco a Catalunya poco después de que se produjera el llamado «caso Galinsoga». Un grupo de

personas, vinculadas a la organización clandestina Cristians Catalans, entre las que estaba Pujol, organizaron diversos actos de protesta, que culminaron con esta actuación del público en el Palau. A raíz de estos incidentes resultaron de-

tenidas unas treinta personas, entre éstas Jaume Casajoana, que se le considera el más organizador de hecho de esta protesta. Días después también era detenido el ahora presidente de la Generalitat, Jordi Pujol.

CASAJOANA: «PUJOL FIJO CON LOS HECHOS DEL PALAU SU BASE PARA SER PRESIDENTE»

parte de la operación fue la concesión de la carta especial para Barcelona. Tuvo lugar un consejo de ministros en Barcelona en el Palacio de Pedralbes donde se adjudicaron cantidad de obras públicas para Catalunya. Entonces fue cuando surgió la idea de llevarles la contra. El acto que habían convocado en el Palau de la Música también formaba parte de la operación de adular a Catalunya, era un homenaje a Maragall, con presencia de ministros al comienzo.

Llevar la contra

—¿A quién puede atribuírselo realmente la idea de llevarles la contra?

—A Pujol, con los contactos que tenía. También a Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

La detención de Pujol

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

rré y con Jaume Vicens Vives, que daba dinero para estas campañas. Vicens Vives en los sesenta organizó una cosa que se llamaba ARC, nunca supe el sentido de estas iniciales. Empezó a publicar en un momento que estaba prohibido una colección sobre historia de Catalunya bajo el título de «Biografies catalanes», organizaba congresos sobre la Historia de Aragón, en donde salía la de Catalunya. Este grupo, al cual yo pertenecía, había hecho cosas durante la última huelga de tranvías. Pujol había repartido papeles y Xavier Polo fue detenido y torturado. De este núcleo, el único que tenía contactos con Pujol, era yo. En la campaña contra el director entonces de «La Vanguardia», Luis de Galinsoga, Pujol hizo el trabajo impreso Benet. Misde hacia cinco años a través de Cristians Catalans, de un grupo de la Congregación Mariana. Uno de los lugares desde donde se podían hacer cosas en aquella época era desde la Iglesia. Había mucha comunicación con el Abad Esca-

Jaume Casajoana en su despacho durante la entrevista a EL CORREO CATALAN.

VINT-I-CINC ANYS DESPRES DELS «FETS DEL PALAU»

FELIX MILLET

President de l'Orfeó Català

El diumenge 19 de maig de 1960, l'Orfeó Català, el seu estatge, el Palau de la Música Catalana, el seu himne «El Cant de la Senyera» i, sobretot, el seu públic, protagonitzaven uns «Incidents» que tindrien una importància política simbòlica en el difícil context de la resistència.

Tot l'arc democràtic combatia l'encartrada rigidesa del feixisme i utilitzava, per fer-ho, els pocs mitjans que tenia a l'abast. El catalanisme va triar per a un dels seus primers actes públics de «entrèe», per dir-ho així, la nostra entitat. Quan els senyals d'identitat nacional eren reduïts a «peculiaridades regionales» per un règim megàlman, l'Orfeó Català, si més no, carregava de connotacions polítiques la seva simple i senzilla denotació artística. El que era el Barça en un ordre massiu, ho era l'Orfeó Català més modestament, aixoplugant diàlegs que mal podien sortir a la superfície i salvant una tradició coral que forma part del nostre patrimoni cultural. En la dictadura immediata anterior a la del general Franco, la de Primo de Rivera, els estratèges de la intolèrancia van detectar els perills d'aquesta dualitat F.C. Barcelona-Orfeó Català i el seu braç armat a Catalunya, un Milans del Bosch, precisament, va decidir de clausurar-los tots dos.

Ni és estrany ni és casualitat, i ens enorgulleix que així sigui, que el nostre himne, el «Cant de la Senyera», fes el paper d'himne de Catalunya el símbol musical legítim de la nació, «Els Segadors», estava tan condemnat al silenci com els símbols escultòrics, l'últim dels quals, el monument

al doctor Robert, ha estat reinaugurat dies enrera. Quan Josep Espart Tíó i els seus companys, materialment rodejats de policies, engegaven el «Cant de la Senyera» al Palau, a casa nostra, la nostra cultura es mostrava clarament com a eina política de primera línia. La tradició cultural catalana, en totes les seves vessants —arts plàstiques, teatre, literatura i, per damunt de tot, la música des de l'aparició de la Nova Cançó com a element mobilitzador— va ser de cabdal importància en el combat per la recuperació de la democràcia i l'autonomia. I en els escacs de la cultura, «ells» sempre jugaven a camp contrari.

Quan vint-i-cinc anys han posat terra de per mig entre els «Fets del Palau» i la realitat actual, afortunadament tan diferent, he volgut reflexionar públicament sobre aquell episodi, les conseqüències del qual van portar a la presó al qui avui és el President de la Generalitat. És el moment d'agrair —sóc dels que creu fermament en el constant valor d'ús de la memòria col·lectiva—. Ho he fet directament a la nostra primera autoritat i ho faig a través d'aquestes ratlles a tots els qui van prendre part en aquells esdeveniments, als germans Espart Tíó, a Jaume Casajoana, Magí Sanmartí, Lluís Suñer, Xavier Polo, Damià Escudé..., a tots els altres i a tots els qui, des d'opcions polítiques diverses, nacionalistes, comunistes, anarco-sindicalistes, democràtics-cristians, socialistes van contribuir durant tant de temps a mantenir viva l'esperança d'un futur lliure de convivència.

Vint-i-cinc anys després dels «Fets del Palau» l'Orfeó Català està tossudament empenyat en assolir elevades fites artístiques.

PROGRAMA

I
STABAT MATER F. POULENC
para soprano solo, coro mixto y orquesta
Jacqueline Brumaire - Orfeó Català - Orquesta

II
TRES ASPECTOS MUSICALES DE LA PLEGARIA
AVE VERUM W. A. MOZART
Orfeó Català y Orquesta de cuerda
PREGARIA A LA VERGE DEL REMEI L. MILLET
Sección femenina del Orfeó Català y Orquesta
"DIALOGUES DES CARMELITES" F. POULENC
(2.º cuadro del 2.º acto) (1.ª audición en concierto)
Jacqueline Brumaire Anna Ricci
La nouvelle Prieure Mère Marie de l'Incarnation
Sección femenina del Orfeó Català Orquesta Sinfónica
Las Carmelitas

III
HOMENAJE A JOAN MARAGALL EN EL CENTENARIO DE SU NACIMIENTO
EL CANT DE LA SENYERA MARAGALL - L. MILLET
Escrito expresamente para la fundación de la «Senyera» del Orfeó Català

ORFEÓ CATALÀ
CANT ESPRITUAL MARAGALL - MONTSALVATGE
(2.ª audición)
para coro y Orquesta «Frenti Lluís Millet del cincenari del «Palau de la Música Catalana»
CANT DE MAIG, CANT D'ALEGRIA MARAGALL - PUJOL
(extremo de la versión de coro y Orquesta)
Pequeño poema original para coro y tres coblas - Versión orquestal de RICARDO LAMOTE DE GRIGNON

ORFEÓ CATALÀ - ORQUESTA

Dirección: Maestro LUIS M. MILLET

EL PROGRAMA DE LA NOCHE DEL 19 DE MAYO DE 1960. La introducción de «El cant de la senyera» en este programa de actuaciones de aquella noche en el Palau motivó previas negociaciones entre Ramon Guardans, presidente en funciones de l'Orfeó Català y Félix Millet, presidente de esta institución, con el ministro de Gobernación, Camilo Alonso Vega, después de que el gobernador civil de Barcelona, Felipe Acedo Colunga, lo prohibiera.

AVUI, diumenge, 19 de maig del 1985

Avui fa vint-i-cinc anys dels fets del Palau

Avui és el vint-i-cinquè aniversari dels fets del Palau, una de les primeres manifestacions importants de catalanisme durant el franquisme. Amb aquest motiu, sota el títol, triat per

l'autor, «Malgrat la policia vàrem cantar i ens vàrem oposar a ser detinguts», l'AVUI publica part d'un capítol de les memòries de Josep Espar i Tíco, «Amb C de Catalunya». Aquestes

memòries van ser presentades al premi Josep Pla i a hores d'ara són inèdites. A més, alguns dels protagonistes han tornat al Palau per explicar a l'AVUI la seva visió dels fets.

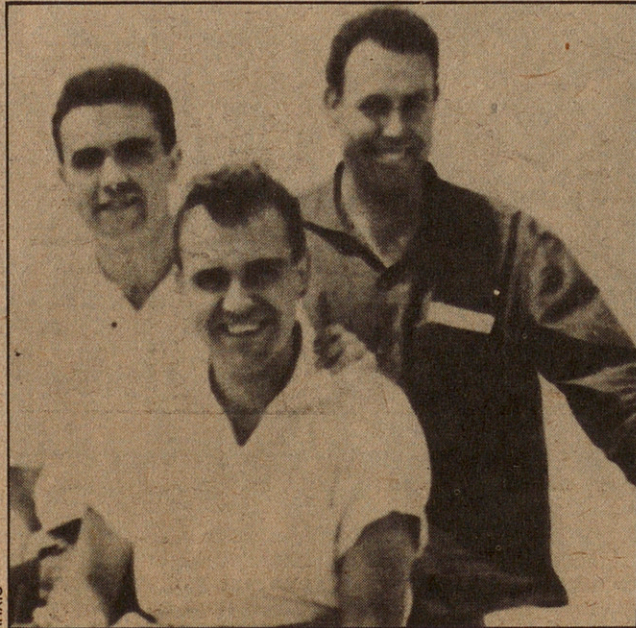
«Malgrat la policia vàrem cantar i ens vàrem oposar a ser detinguts»

Només va haver-hi temps per a iniciar el «Cant de la senyera»

Josep Espar i Tíco

La caiguda de Galinsoga com a director de «La Vanguardia» va produir una efervescència col·lectiva. Hi havia un abrandament general. Les iniciatives se succeïen per tots costats. A part les edicions de fulls, es va projectar la hissada de moltes banderes a diferents llocs, als carrers i a la Sagrada Família. A aquesta acció van col·laborar molta gent que estava al voltant del CC i de l'Acadèmia Catalana. Com una mena de desagreuament, el govern havia autoritzat un homenatge a Joan Maragall al Palau de la Música. El repertori havia de ser interpretat per l'Orfeó Català, però es va saber que el «Cant de la senyera» havia estat censurat després d'haver-hi estat inclòs. Nosaltres sabíem que a aquella sessió d'homenatge a Maragall assistirien els ministres del govern, ja que coincidia amb una visita de Franco a Barcelona. No acceptàvem que se'ns prohibís el «Cant de la senyera» i pensàvem que, si el prohibien, calia cantar-lo. Era una presa de consciència. Ara, una cosa és saber-ho i una altra poder-ho fer.

El gran problema nostre era, com sempre, el temor de la policia. Aquells dies jo estava realment preocupat. Havia seguit una mica de lluny la preparació d'aquest acte. Sabia que havien de succeir uns fets especials, però no exactament quins. El cert és que aquell vespre vaig sopar malhumorat, me'n vaig anar al Palau de la Música perquè no podia deixar-ho de fer, però vaig estar temptat de no anar-hi. Vaig trobar Ramon Bastardes a l'entrada d'una de les llotges de platea i li vaig dir que estava molt espantat. A la segona part vaig pujar al galliner, que era on la gent s'havia de concentrar per cantar. En una de les parts del concert es va produir una mena d'incendi a l'escenari, que de moment va semblar un curt circuit. La tensió que hi havia en aquells moments al Palau de la Música era inenarrable. A l'escenari havia de caure una bandera catalana quan s'encengués una metxa connectada a un dispositiu, però el fet concret és que el dispositiu va fallar i la bandera no es va desplegar. Només hi hagué fum. S'acaba tot el repertori. A la llotja presidencial hi ha encara ministres del govern. Ja som al final del concert. Es produeix un aplaudiment després de la darrera peça, però un aplaudiment que dura uns llargs minuts, que no s'acaba mai més. El mestre Lluís Maria Millet, fill del fundador de l'Orfeó, està blanc com un paper de fumar. «Per què no canten els del cor?», pensàvem nosaltres. Quan tothom ja està rebentant de tant aplaudir, es fa un silenci. És el moment clau: el que no podem fer és dir que s'ha de cantar el «Cant de la senyera» i no fer-ho. És una situació extrema, de les que no

D'esquerra a dreta, Ignasi, Xavier i Josep Espar i Tíco, tres membres d'una mateixa família que van prendre part activa en els fets del Palau, en una foto feta justament a l'estiu d'aquell any. A la dreta, el programa del concert de l'Orfeó Català

es poden admetre. Miro al meu entorn i veig que estic materialment envoltat de gent no coneguda. Són els «secretes».

“Cantarem. Va ser una iniciativa de Montserrat Martí. “Si no el deixen cantar a l'Orfeó, el cantarem nosaltres”, havia proposat”

Cantarem. Va ser una iniciativa de Montserrat Martí. «Si no el deixen cantar a l'Orfeó, el cantarem nosaltres», havia proposat. Li va sortir de l'entranya més viva del nacionalisme oprimat. Qui són ells per a prohibir el que hem de fer nosaltres? Ells i nosaltres: dos mons diferents. I la gent no ho veia. No ho veia ningú. No es tractava ni de millors ni de pitjors: simplement de ser diferents. Eren uns «altres», un poble vexat que es rebel·lava contra la ignominia. Ho havia dit la Montserrat Martí i en Xavier Polo ho va abonar.

Això mateix. El cantarem nosaltres. Nosaltres serem nosaltres, nosaltres, nosaltres serem, Catalunya serà, serà en nosaltres, nosaltres estarem representant Catalunya. I la consigna saltava de boca en boca i arribava a la policia, que havia d'impedir-ho. I tant si ho impediria! Amb en Franco a Barcelona, amb Camilo al Palau, amb els ministres al Palau. La policia, omnipotent i omnipresent, sense que ningú els plantés cara, ho havia d'impedir. I ja érem a tocar. No hi havia portes per a escapar-se. La consigna ens tenallava. Cantarem. El cap em bullia. Però si a l'entreacte ja hi havia hagut detencions, si en Magí Sanmartín

havia estat escorcollat i li havien trobat papers! I se l'havien endut detingut! I el meu germà! També creia que el mer germà Ignasi havia estat detingut. Aleshores la consigna ja no era vàlida. Allò només hauria tingut sentit si les coses haguessin anat rodades, si no hi haguessin hagut les detencions. Ja tenien l'excusa: van detenir, detenien.

Però no. No rodaven bé, ja es veia que ens desferien, que ens trinxarien. On eren els companys? Amb qui es podia parlar? Si tots als voltants m'eren desconeguts! Si només veia disfressats, gent dels «secretes». L'aplaudiment ens exonerava de tot, aquell aplaudiment, llarg i interminable, ja era una protesta, omplia el buit. Els ministres els qui ens venien a afalagar, ja se n'adonarien. Els qui ens volien comprar amb un plat de lleties.

Jo tenia al cap el que ens deien la gent d'ordre: Ho veieu, desgraciats? Ho veieu exagerats? Què voleu més? Per què ens empudegueu? No veieu que ens respecten, que ens estimen? A poc a poc, de mica en mica, sense soroll: així ho aconseguirem tot. Els sentia, els endevinava. Veia venir els renegats, els traïdors, catalans com eren. Encara duraven els aplaudiments, però com més duraven, més inquietants eren. És que no poden, no cantaran. Eren uns aplaudiments que amagaven coses. Amagaven la nostra vergonya col·lectiva. Són uns covards, no cantaran, Catalunya és un poble esquifit, miserable, cretí, mesell, esclau. Només saben aplaudir. És l'hora. Després, com suportarem la ignominia de no haver cantat? Han aplaudit, han aplaudit molt, però no s'ha cantat. N'han detingut molts a l'entreacte, però no s'ha cantat.

Quan es van extingir els aplaudiments, com un llampec que em fa trontollar, l'ànima em rebenta, el pit agafa alenada i el meu crit ressona per tot el

ORFEÓ CATALÀ

Audició CML

DIRECTOR
MAESTRO LUIS M.ª MILLET

Subdirectores
Maestros JUAN TOMÁS y J. J. LLONGUERES

JACQUELINE BRUMAIRE
(Soprano)

ANNA RICCI
(Mezzo-soprano)

ORQUESTA SINFÓNICA
(92 profesores)

ORFEÓ CATALÀ

DIRECCIÓN

Mtro. LUIS M.ª MILLET

Jueves, 19 de mayo de 1960, a las 10.15 de la noche
PALACIO DE LA MÚSICA

Fugides, detencions, insults, tortures...

J. E. T.

En Magí Sanmartín, el meu germà Ignasi, en Jaume Casajuana, etc., havien estat detinguts. En passar el meu germà pel primer pis del Palau, com que pensava que Camilo Alonso Vega encara era dins de la llotja, no se li va acudir altra cosa que cridar: «Don Camilo, don Camilo!». Els policies, pensant que hi havia alguna relació, es van desorientar i, quan van començar els interrogatoris, tot i que van clavar llenya i van maltractar els detinguts, el meu germà el van «respectar» més. L'endemà, un amic nostre es va interessar pel meu germà Ignasi a través de la Capitania General, i el van deixar sortir.

Sigui com sigui, en aquell moment es van produir les tortures d'en Jaume Casajuana i dels altres detinguts, que tingueren com a conseqüència la declaració sobre qui havia estat l'autor d'aquell cèlebre full imprès que deia: «Us presentem el general Franco», i fou aleshores quan va sortir el nom d'en Jordi Pujol. El mateix Coll i Alentorn també fou detingut perquè se'l relacionava amb l'Acadèmia.

Aquell dia, jo no vaig anar a dormir a casa, sinó a can Josep M. Massip, i l'endemà vaig intentar localitzar els amics per veure si em podien donar alguna fórmula, algun ajut. Vaig trobar en Ferran Llopis i seguidament vaig anar a la Casa de Montserrat, al carrer de la República Argentina, on em van recomanar d'anar al Miracle. Després Francesc Vila i Abadal em va acompanyar a Martorell, per esperar de ser dut al Miracle, i la mateixa tarda va arribar també a Martorell en Ramon Batlle. A Martorell vaig estar a casa dels Montalt Canadell, que coneixia a través del meu germà Xavier: eren catalanistes i havien estat en diversos recessos organitzats a Montserrat a partir de les Rutes Universitàries. La mare dels Montalt em tenia molta simpatia i el pare igualment.

A la tarda vam pujar amb el Jordi Adroer cap al Miracle.

Palau: «Per damunt dels nostres cants».

“Tots oposem resistència a ser detinguts i ells estan sobtats. Els hem fet dubtar, els hem menjat la moral”

L'entrada és secundada per un centenar d'altres veus disperses, totes al galliner. «Aixequem una senyera» encara té cos. «Que ens farà més triomfants» cau en picat.

Inútil continuar, ja els tinc al damunt, m'han agafat: un per cada braç. Ens tenallen tots els qui hem cantat, els teniem al costat, estàvem controlats.

Els tinc penjats al braç «a mi no me detienien por eso, no hay derecho». Els faig anar com si fossin joguines. Tinc els braços estesos. Forcejo. Giren com uns cavallets. Me'n desempallego. Extenuats, apunye-gats.

Tots oposem resistència a ser detinguts i ells estan sobtats. Els hem fet dubtar, els hem menjat la moral. Em deixen: com pot ser? Me'n vaig. Corro tota una filera que s'havia buidat en voler eludir l'embussament de la sortida esquerra. Pel passadís que ve de dalt veig el meu germà Xavier que baixa atropelladament portat per dos policies. No penso res: actuo. Un dels dos policies cau desplomat, «gro-gui». Els meus punys són potents. L'altre es treu la pistola. Gent al damunt. Un mossèn que no coneix li agafa el braç, el policia dubta, l'insulten, i el mossèn el repta amb l'autoritat de la raó. El meu germà Xavier ja no hi és, s'ha escapolit. La discussió s'encén. Veig la Guimmar Amell, que és de l'Acadèmia. Li dic que m'ajudi i l'agafo de braç. Ens esmunyim sense gosar mirar endarrera.

Avui fa vint-i-cinc anys dels fets del Palau

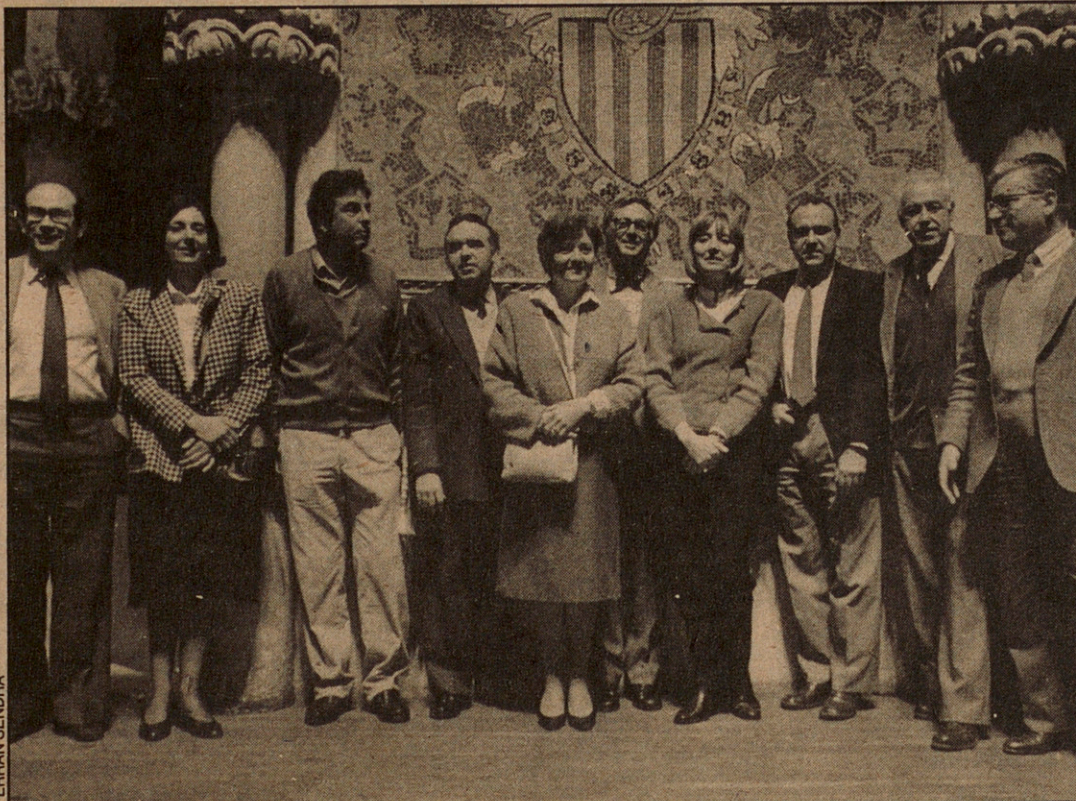
Els protagonistes diuen ara que ho tornarien a fer

Antoni Batista

Barcelona. — Malgrat les dificultats, alguns dels protagonistes dels fets del Palau afirmen, vint-i-cinc anys després, que ho tornarien a fer. L'AVUI ha aconseguit que recordessin, al mateix escenari, la seu de l'Orfeó Català, com va anar tot. Josep Boldú i Ignasi Espar parlen de la seva detenció. Xavier Polo i Josep Espar remunoren com van iniciar «El cant de la senyera» i com van seguir Lluís Inglada, Xavier Espar i els qui estaven d'acord. Ramon Batlle va ser un dels cervells de l'operació i Guiomar Amell, Mariona Franquet i Maria del Carme Almeda van ajudar a sortir aquells qui tenien la brigada social estalonant-los. «En aquella època —diuen— estàvem bastant ben organitzats, però érem molt poca gent. El que passa és que era molt clar que l'enemic era comú, i es concentraven totes les forces».

La nit anterior als fets, Ramon Batlle no va dormir, imprimint, juntament amb Agustí Mariné, en una ciclostil manual, els fulls amb la lletra de «El cant de la senyera». Poc abans de començar el concert, va comprar cent entrades, que anà repartint als amics i coneguts per fer pinya en un Palau de la Música en què, recorda Manuel Guarín, cap de personal, almenys hi havia dos-cents policies.

Josep Espar i Xavier Polo van ser els primers a aixecar-se a entonar «El cant de la senyera» a l'angle dret del tercer pis del Palau. Polo explica com Espar, que tenia penjat un «social» de cada braç, els va esclafar l'un contra l'altre a la manera del gegant Goliath del Capitán Trueno. Va adonar-se que un funcionari pujava a detenir-lo i, des d'una posició estratègicament privilegiada, de dalt a baix, li clavà un cop de puny al cap. L'un i l'altre es van escapar. Guiomar Amell, Mariona Franquet i Maria del Carme Almeda intentaven entorpir la feina dels de la brigada social i, finalment, es van penjar del braç d'alguns dels qui fugien. No van tenir tanta sort Josep Boldú i Ignasi Espar. Juntament amb molts d'altres, els van fer passar a la sala Lluís Millet, davant la llotja presidencial, custodiats per

Alguns dels protagonistes dels fets del Palau, vint-i-cinc anys després, al mateix escenari. D'esquerra a dreta, Lluís Inglada, Mariona Franquet, Xavier Polo, Ignasi Espar, Guiomar Amell, Josep Boldú, Maria del Carme Almeda, Xavier Espar, Josep Espar i Ramon Batlle

uns quants policies. Moments abans, els policies havien fet un primer moviment espectacular: davant un curt circuit —era un condensador, apunta Manuel Guarín— van sortir a l'escenari pistola en mà.

«Tres socials em van baixar escales avall a rossegons —explica Ignasi Espar—. Jo cridava com un boig. Després, tot i que no vaig ser dels qui va rebre més a comissaria, sigui dit que em col·locava prop de les vidrieres perquè no les reventessin, em van trencar dues costelles i em van torçar el nas d'una puntada de peu». Josep Boldú té ben present que van dirigir els interrogatoris els inspectors Guisarro, Olmedo i Creix, «en Creix arribava en mànigues de camisa fent-se el bo».

Quant tot va acabar, Ramon Batlle recorda que van anar a prevenir Jordi Pujol que hi havia detencions i que convenia que se n'anés. Xavier Polo remarca que Pujol no ho va voler fer. Com sigui, a les dues de la matinada, amb el vigilant del barri absent, Ramon Batlle va haver de picar molt de mans

perquè arribés un vigilant de la zona més pròxima, el qual, com que no tenia les claus de la casa de Pujol, va obrir amb un rossinyol. Batlle, amb els nervis, havia oblidat el pis i «com que no era qüestió d'anar picant timbre per timbre a aquella hora», va buscar si hi havia alguna carta dirigida a Jordi Pujol al taulell del porter. Va haver-hi sort i «ens va obrir la Marta amb la bata i la camisa de dormir». Després, ja juntament amb Jordi Pujol, van començar a dissenyar els següents moviments. Josep Espar i Xavier Polo es van amagar, aquest últim a Montserrat. No ha oblidat com se n'hi va fer, de llarg esperar que acabés el res del breuari, assegut als sitials dels casaments.

Tots acaben dient: «Creiem que ho vam fer bé. No era una època en què es poguessin fer gaires coses, però vam fer el que vam poder. Ara ho expliquem i els joves no s'ho creuen». Remarquen, per acabar, el pes de l'Acadèmia Catalana, a l'aixopluc de la qual es va gestar tot el moviment que culminaria amb aquells fets del

Palau, que avui, vint-i-cinc anys després, ja han entrat a la història. Les conseqüències immediates van ser, però, dures: les tortures a uns quants dels agafats i les llargues condemnes imposades per un consell de guerra: a Francesc Pizon, tres anys i tancament de la seva impremta, i a Jordi Pujol, set anys i va ser degradat perquè era alferes de complement.

El 18 de juliol d'aquell mateix 1960, el governador civil i «jefe provincial del Movimiento» començava el discurs commemoratiu de l'Alzamiento amb un «el problema de la unidad de España está salvado con nosotros i con España», i l'acabava fent explícita referència als fets del Palau: «Sabéis, lo mismo que yo, que en el Palacio de la Música no hubo más que diez detenciones i diez multas, i hubo el autor que se confesó de unas hojas sediciosas y eran injuriosas para el jefe del Estado. Esta es la verdad, y nada más que la verdad, y toda la verdad». El cronista acaba: «Grandes y prolongados aplausos».

L'Orfeó Català va fer gestions pels detinguts i per Pujol

A. B.

L'Orfeó Català, propietat del Palau de la Música Catalana, va fer «gestions per treure de la "jefatura" de policia els detinguts» i «les fa actualment a favor del doctor Jordi Pujol, que està posat a disposició d'un tribunal militar», segons consta a les actes de l'entitat a què ha tingut accés l'AVUI. Aquest document es refereix a la reunió de la junta directiva de l'Orfeó celebrada el 28 de maig del 1960 i també parla de la polèmica per la prohibició de «El cant de la senyera» al cor. Aquesta nota diu que el ministre de la Governació, Alonso Vega, amb el qual s'havia dialogat sobre això, «personalment estava d'acord que es cantés, però que no podia autoritzar-ho, i ho sentia, perquè en aquell moment autoritzar-ho crearia una situació difícil al Govern Civil».

Alonso Vega s'havia queixat que el governador i d'altres autoritats no fossin convidades al concert, que era d'homenatge a Joan Maragall. Això va fer que Fèlix Millet, aleshores president de l'Orfeó Català i pare de l'actual president, intercanviés ràpidament correspondència amb el governador civil, Acedo Colunga, el president de la Diputació, marquès de Castell-Florite, el capità general i l'alcalde Porcillos, i els convidés amb el propòsit d'apaivagar les tensions d'un acte que encara quatre dies abans de la seva celebració estava prohibit per la direcció superior de policia. Les cartes, a les quals també hem tingut accés, es van creuar el mateix dia 19. Acedo Colunga, entre d'altres coses, deia: «Lo mucho que amo el carácter catalán me hace repudiar determinados extravíos que entiendo yo constituyen un perjuicio».

Finalment, com és sabut, el concert es va permetre sense incloure al programa «El cant de la senyera». La nota posterior del Govern Civil en feia aquesta lectura: «En la terminación del concierto hubo voces que reclamaban la canción eliminada, y aun algunos que manifestamente la cantaban. Los agentes de la autoridad actuaron en cumplimiento de su deber y hubo diez detenciones de los más destacados».

Vint-i-cinc anys després

El diumenge 19 de maig del 1960, l'Orfeó Català, el seu estatge social, el Palau de la Música Catalana, el seu himne «El cant de la senyera» i, sobretot, el seu públic protagonitzaven uns «incidents» que tindrien una importància política simbòlica en el difícil context de la resistència.

Tot l'arc democràtic combatia l'encartonada rigidesa del feixisme i utilitzava, per a fer-ho, els pocs mitjans que tenia a l'abast.

El catalanisme va triar per a un dels seus primers actes públics de «rentrée», per dir-ho així, la nostra entitat. Quan els senyals d'identitat nacional eren reduïts a «peculiaridades regionales» per un règim megalòman, l'Orfeó Català; si més no, carregava de connotacions polítiques la seva simple i senzilla denotació artística. El que era el Barça en un ordre multitudinari, ho era l'Orfeó Català més modestament,

aixoplugant diàlegs que mal podien sortir a la superfície i salvant una tradició coral que forma part del nostre patrimoni cultural. En la dictadura immediatament anterior a la del general Franco, la de Primo de Rivera, els estratèges de la intolerància van detectar els perills d'aquesta dualitat F.C. Barcelona - Orfeó Català i el seu braç armat a Catalunya, un Milans del Bosch precisament, va decidir de clausurar-los tots dos.

Ni és estrany ni és casualitat, i ens enorgulleix que així sigui, que el nostre himne, «El cant de la senyera», fes el paper d'himne de Catalunya quan el símbol musical legítim de la nació, «Els segadors», estava tan condemnat al silenci com els símbols escultòrics, l'últim dels quals, el monument al doctor Robert, ha estat reinaugurat dies enrera. Quan Josep Espar i Tícol i els seus companys, mate-

riament rodejats de policies, engegaven «El cant de la senyera» al Palau, a casa nostra, la nostra cultura es mostrava clarament com una eina política de primera línia. La tradició cultural catalana, en totes les seves vessants —arts plàstiques, teatre, literatura i, per damunt de tot, la música des de l'aparició de la Nova Cançó com a element mobilitzador—, va ser de cabdal importància en el combat per la recuperació de la democràcia i l'autonomia. I en els escacs de la cultura, «ells» sempre jugaven en camp contrari.

Quant vint-i-cinc anys han posat molta terra entre els «fets del Palau» i la realitat actual, afortunadament tan diferent, he volgut reflexionar públicament sobre aquell episodi, les conseqüències del qual van portar a la presó el qui avui és el president de la Generalitat. És el moment d'agrair —sóc dels qui creu fermament en el constant

valor d'ús de la memòria col·lectiva. Ho he fet directament a la nostra primera autoritat i ho faig a través d'aquestes ratlles a tots els qui van prendre part en aquells esdeveniments, als germans Espar Tícol, a Jaume Casajuana, Magí Sanmartí, Lluís Sunyer, Xavier Polo, Damià Escuder..., a tots els altres i a tots els qui, des d'opcions polítiques diverses, nacionalistes, comunistes, anarcosindicalistes, democrata-cristians, socialistes, van contribuir durant tant de temps a mantenir viva.

Vint-i-cinc anys després dels «fets del Palau», l'Orfeó Català està tossudament entestat a assolir elevades metes artístiques. Aquesta és la tradició actual d'una connotació política que forma part viva del nostre patrimoni.

Fèlix Millet

President de l'Orfeó Català

Pujol se convirtió en líder nacionalista hace hoy 25 años

Aniversario de los sucesos del Palau que provocaron la detención del actual President

El protagonismo de Jordi Pujol en la lucha clandestina contra la dictadura franquista, especialmente los hechos ocurridos tal día como hoy, influyeron decididamente en el futuro político del actual president de la Generalitat

Barcelona. — Hoy se cumplen veinticinco años de los sucesos del Palau de la Música, que provocaron la detención y encarcelamiento de un joven médico llamado Jordi Pujol, que automáticamente se convirtió en el líder nacionalista que veinte años más tarde resultaría elegido president de la Generalitat de Catalunya.

Recién superada la etapa autárquica del régimen franquista, los grupos nacionalistas clandestinos se encontraban en una fase de cierta euforia después del éxito obtenido en la campaña Galinsoga, contra el director de *La Vanguardia* impuesto por el régimen al final de la guerra civil. Fanático anticatalanista, Luis de Galinsoga llegó a decir que «**todos los catalanes son una mierda**», después de protestar airadamente porque un sacerdote se atrevió a pronunciar el sermón de la Misa dominical en catalán. Pujol fue uno de los principales promotores de aquella campaña.

Viaje del general

Pocos meses después, el régimen preparó un viaje triunfal del general Franco a Catalunya. Un grupo de amigos afines a las

ideas de Pujol preparó una acción propagandística. Se distribuyeron unas octavillas tituladas *Us presentem el general Franco*, que habían sido impresas en el taller del hoy desaparecido Francesc Pizón.

El folleto señalaba, entre otras cosas, que «**la falta de libertad es absoluta y solamente atenuada por el estado de corrupción en que vivimos (...)** El régimen ha fomentado la inmoralidad de la vida pública y económica(...) El hombre que pronto vendrá a Barcelona, además de un opresor, es un corruptor(...) Y no hablemos de Catalunya, donde la persecución cultural constituye un hecho de auténtico vandalismo».

La visita de Franco coincidía con el centenario del poeta Joan Maragall. Estaba previsto un concierto de homenaje en el Palau de la Música Catalana. El gobernador civil Acedo prohibió terminantemente que durante el concierto, al que habían anunciado su asistencia cuatro ministros, se interpretara *El cant de la Senyera*, considerado entonces el himno catalán en sustitución del auténtico y proscrito *Els segadors*. Pujol no acudió al palau, pero organizó

a su gente, colocándola en lugares clave.

Tres de los cuatro ministros abandonaron el palau después de la segunda parte, previendo que podrían producirse incidentes. Sólo se quedó el titular de Educación, Jesús Rubio. Apareció el Orfeó Català en escena y se produjo una cálida ovación que duró varios minutos. Inmediatamente después de los aplausos, el hoy afamado peletero Josep Espar se levantó y comenzó a cantar «**Damunt dels nostres cors...**». La mayoría de los asistentes se pusieron en pie y continuaron «**aixequem una senyera...**». La nutrida dotación policial que, de paisano, se mantuvo durante el concierto a la expectativa, pasó a la acción. Gritos, golpes, carreras, empujones. El ministro Rubio no cesaba de repetir: «**Dios mío, esto es increíble**».

Detenciones en masa

La Policía detuvo a numerosos cantores espontáneos. Entre ellos, Jaume Casajoana, entonces estrecho colaborador de Pujol y hoy convergente sin cargos, y Enric Bastardes, hoy periodista de *El País* y ex director de *El Món*. Pujol fue inmediatamente informado, pero no quiso esconderse. Estaba a punto de crear Banca Catalana y no quería ser presentado como un prófugo.

Fue el 22 de mayo cuando la Policía irrumpió en casa de Pujol y le detuvo. Conducido a Jefatura,

fue torturado hasta confesar el nombre del impresor Pizón. Después, Pujol fue encarcelado. En las calles y plazas de numerosas localidades de Catalunya aparecieron pintadas: *Llibertat Jordi Pujol* y luego *Pujol-Catalunya*.

En junio se celebró el consejo de guerra sumarísimo contra Pujol y Pizón. Fue un acontecimiento. A la vista asistieron los cónsules de Estados Unidos y Francia y el vicecónsul de Gran Bretaña, indicio de lo incómodo que resultaba para el régimen aquel proceso.

El consejo de guerra

Pujol, después de hablar con su esposa, decidió no buscar la exculpación, consciente de la trascendencia que tendrían sus palabras ante el tribunal.

«**Pertenezco a una generación que sube**», dijo Pujol y añadió: «**No estamos totalmente de acuerdo con el actual estado de cosas (...)** La decisión del consejo de guerra no resolverá nada. Los problemas arrancan de más hondo (...) Mi posición no es *anti*, no es la negación, sino que me afirmo en mi profunda catalanidad, y afirmo que soy partidario de una mayor libertad política y de una auténtica libertad sindical, y de una mayor libertad cultural...».

Como estaba previsto, Pujol fue condenado a siete años de prisión, de los que no cumplió ni siquiera tres. — J. B.

Fotografía de Jordi Pujol junto a su hijo mayor, realizada en la prisión de Zaragoza donde cumplió condena

Aniversario de un hecho significativo en la recuperación catalana tras la guerra civil

Hace 25 años, Pujol hizo su irrupción pública en la vida política catalana con 'els fets del Palau'

ENRIC BASTARDES, Barcelona

A 25 años vista, los *fets del Palau*, que es como han quedado denominados para la historia los acontecimientos del 19 de mayo de 1960 en el Palau de la Música, no pueden consignarse como algo aislado. Forman parte de todo un período de rebrote de actividades catalanistas protagonizadas por unos sectores sociales —pequeñoburgueses, católicos y bienpensantes— que hasta ese momento habían aparecido como resignados a las servidumbres de la dictadura. Al incidente del Palau se le concede especial significación porque comportó la detención de un grupo de personas, entre las que se hallaba Jordi Pujol.

Todo comenzó unos meses antes de aquel 19 de mayo, con la intempestiva reacción anticatalana del entonces director de *La Vanguardia Española*, Luis de Galinsoga, a una homilía en catalán. Al principio no fue ni una campaña organizada ni tenía un objetivo concreto, pero pronto quedó clara la posibilidad de convertir el tema en un revulsivo para los grupos catalanistas.

Comenzaron a circular llamamientos al boicoteo del citado rotativo mientras no relevaba a Galinsoga. Empezó una baja de suscriptores, lectores y anunciantes, y los propietarios del diario quisieron deshacerse del director, pero su amistad con el general Franco lo dificultó. Un domingo en que estaba prevista una manifestación de coches a la salida de un partido del Barça, el periódico salió ya sin la firma de su director, pero la manifestación motorizada se realizó para celebrar la victoria de la campaña.

En Madrid hubo mucha preocupación por lo sucedido, y se quiso recomponer la situación organizando un viaje de Franco a Barce-

lona, en lo que llegó a denominarse "operación Cataluña". En la agenda preparada para dar imagen había un concierto en el Palau de la Música. El Orfeo Català programó, entre otras piezas, *El cant de la senyera*, una canción considerada desde la dictadura de Primo de Rivera como una especie de segundo himno de Cataluña para cuando las prohibiciones impedían entonar *Els segadors*. La pieza se incluyó en el programa impreso, pero el gobernador la prohibió. Además, como poco antes del concierto y en pleno desfile militar por Barcelona apareció una gran bandera catalana en las torres de la Sagrada Família, se decidió que Franco no asistiese al Palau.

Canción vetada

La canción vetada se ensayó en casas y recintos particulares para cantarla desde el público. También se preparó el despliegue de otra bandera catalana para el momento de un cortocircuito provocado. Al acto asistieron cuatro mi-

nistros. El cortocircuito solo fundió una bombilla, y de todo lo programado sólo salió bien un tremendo escándalo del público en el momento en que según el programa debía ir la pieza, así como un intento mas o menos armónico de cantarla desde el público. La policía actuó, hubo resistencias y golpes, así como detenciones. El trato en comisaría fue duro, y se llegaron a denunciar los malos tratos desde el Colegio de Abogados. La "operación Cataluña" se saldó con un fracaso.

Algunos de los responsables escaparon de la detención, como Josep Espar Tíx, Xavier Polo o Ramón Batlle. Otros fueron detenidos en el propio Palau, o unas horas o días después. Entre éstos últimos, Jordi Pujol, al que acusaron de haber dirigido aquellas campañas. Pujol y Pizón, el impresor de las octavillas, fueron condenados en consejo de guerra a siete y tres años de cárcel, de los que el actual presidente de la Generalitat cumplió tres.

Entre las muchas versiones de aquellos hechos y la bibliografía publicada queda una anécdota inédita. Estando Pujol en el calabozo de la comisaría muy lastimado por los golpes recibidos, dijo a otro de los detenidos: "Ahora sí que estoy seguro de que venceremos". No era un testimonio más de su voluntarismo. Era una premonición fácilmente constatable 25 años después.

ELS FETS DEL PALAU

JOSEP ESPART I TICO

Publicista

Aquell 19 de maig de 1960 teníem un gran repte: manifestar exteriorment la nostra insubmissió interior, és a dir, ser conseqüents, o al contrari, quedar marcats per la insuficiència, el temor, la por no vençuda, el mesellisme o la mirada baixa. Per aquesta raó, a les dependències de Via Laietana, a cada interrogatori als detinguts, l'insult preferit era el d'esclavos. Precisament perquè els dollia que per uns moments haguéssim trencat una marca, un estigma que arrosseguem i arrosseguem.

Els fets del Palau es poden resumir breument: es va entonar el Cant de la senyera, quan tots sabíem que fer-ho comportaria detencions inevitables i vàrem oposar una resistència unànime a ésser detinguts. D'aquí els aldarulls. Imagineu com això va sobtar una policia acostumada a imposar la seva llei omnipotent. Errariu qui pensés que les nostres veus i la nostra, defensa acumulada als nostres punys era fruit d'una passió, d'un enter-

boliment, d'un impuls incontrolat. No crec que ningú s'hagués encenat ni obrés per pur sentiment. A la mitja part havia corregut com la pólvora la notícia de Magí Sanmartí, del nostre grup, del grup de l'Acadèmia, i jo mateix creia que el meu germà Ignasi ja aleshores havia estat detingut també. Una mena d'angoixa i de suor freda s'havia apoderat encara més de tots nosaltres. Estàvem atenallats, bloquejats, encerclats. La densitat de secretes al galliner es palpava. Per tant, no hi havia cap més sortida que sobreposar-se, reaccionar i fer honor a la nostra paraula. I vàrem ser fidels a la nostra exigència de llibertat perquè veníem apuntalats per un pensament i una moral, assumides a fons en el si del moviment C.C.: l'home es deu a quelcom que es troba per damunt d'ell mateix. I encara més: l'home val la suma de les seves fidelitats. La fidelitat a Déu, a la terra, als altres homes, a si mateix. Aquesta fidelitat a nosaltres mateixos i a la nostra pàtria ens impedia buscar excuses que poden semblar suficients de cara als altres però que a nosaltres no ens podien satisfer. Teníem,

volíem tenir estima de nosaltres mateixos. D'altra banda, la fidelitat a la terra en aquest cas s'hi confonia i es feia òbvia. Aquestes fidelitats van presidir els Fets del Palau, que haurien quedat en un simple fet testimonial si no haguessin desencadenat la detenció, el procés i el consell de guerra a Jordi Pujol. Fidelitats que van presidir òbviament l'actitud de Jordi Pujol davant el consell de guerra.

Les floritures verbals, les reunions clandestines, les teoritzacions més recargolades, compten per a la història molt menys que un gest de fidelitat última, despullada de tota pretensió i de tot interès personal. Un gest de fidelitat lliurat gratuïtament és un d'aquells esforços que fan obrir, penetrar, esbotzar, avançar.

Totes aquestes coses ens havien ensenyat aquells lluitadors dels Quaderns de l'exili, en Joan Sales i la seva muller Núria Folch i Pi, ens ho havia inculcat Raimon Galí, catalitzador del moviment C.C. i vam ser-hi conseqüents. Aleshores reblàvem la nostra condició de deixebles no amb paraules sinó amb fets.

El Palau de la Música fou la seu d'una fita històrica del catalanisme.

Correu Català 20-5-85

Aquell 19 de maig al Palau

Els fets del Palau de la Música (19 de maig del 1960), arran de la prohibició del «Cant de la senyera» en l'homenatge a Joan Maragall amb motiu del seu centenari, es produeixen en un context històric que cal recordar. En primer lloc, en els cercles més directament «catalanistes» es viu encara l'eufòria d'haver guanyat la batalla contra Galinsoga, amb la seva destitució el mes de febrer. Hi ha com una mena de consciència que es va endavant, que es pot portar l'afirmació de Catalunya més enllà. Aquest agosarament es concreta en les hiszades de banderes catalanes a diversos llocs, la més espectacular de les quals és la de la Sagrada Família.

La prohibició del «Cant de la senyera» amb posterioritat a la seva anterior inclusió als programes de l'Orfeó Català era una provocació tan manifesta i al seu torn tan «a-profitable», que resulta incomprendible. Així com la campanya Galinsoga va ser l'aprofitament d'una provocació, no s'entén com el governador pogués caure en el parany d'una segona provocació i que el ministre de la governació el secundés sense evitar-la, quan estava al corrent del perill per les gestions fetes en aquest sentit des de la junta de l'Orfeó.

Aquella no fou una ocasió fàcil

Però que l'ocasió per als «catalanistes» fos propícia no volia pas dir que fos fàcil. La presència de Franco i de tot el seu govern a Barcelona havia reforçat les mesures de seguretat, com passava en qualsevol dels seus desplaçaments. Ara bé, per a nosaltres no hi havia més que una alternativa: o manifestar exteriorment, visiblement, fefament, la nostra insubmissió interior, és a dir, ser conseqüents amb nosaltres mateixos, o al contrari, quedar marcats per la insuficiència, la por no vençuda, el mesellisme. I precisament perquè no va ser així, perquè vam oposar resistència i volíem demostrar que volíem ser un poble no sotmès, que no acceptàvem prohibicions, l'insult més corrent als detinguts a la Via Laietana era el de «esclavos». Els dolia que n'haguéssim trencat la condició, encara que fos per uns moments. A ells, els sortia el conscient i el sub-

conscient: «son unos esclavos». Ells sabien que posaven el dit a la nafra.

Els fets del Palau, que, d'altra banda, si no haguessin comportat la detenció de Jordi Pujol potser haurien quedat per a la història com una afirmació més o menys contundent però sense la seva posterior transcendència, es podrien resumir d'aquesta manera:

1. Un estat d'ànim d'expectativa en el context més generalitzat.
2. La consciència d'anar endavant dels grups més implicats en la campanya Galinsoga.
3. La imbecilitat d'una prohibició en un acte que es presentava com a desagreguament.
4. El coratge d'haver cantat, malgrat l'omnipotència de la policia.
5. La resistència unànime oposada a ser detinguts. D'aquí la magnitud dels aldarulls.
6. Les detencions i les tortures.
7. La posterior detenció, tortura i consell de guerra a Jordi Pujol, que ha magnificat per a la història la importància dels fets.

La policia va quedar sobtada per la reacció

La nostra reacció va sobtar la policia. Una policia acostumada sempre a fer la seva llei. Però erraria qui pensés que les nostres veus i la defensa pròpia acumulada en els nostres punys era fruit d'una passió, d'un enterboliment incontrolat, d'un impuls o d'un encengament sentimental. Eren fruit d'una aprofundida exigència interior que ens impulsava a vèncer la por, la immensa por que teníem tots plegats. Hem de pensar que a la mitja part, a l'entreacte, ja havia estat detingut Magí Sanmartí i havia corregut la veu que també ho havia estat el meu germà Ignasi. Hi havia com una angoixa, com una suor freda col·lectiva. A la llotja presidencial, l'ombra esfereidora de Camilo Alonso Vega, amb la seva aurèola d'implacable, i la d'altres ministres. Ens sentíem atallats, encerclats i, per acabar-ho d'adobar, ens trobàvem en un local tancat. Els secrets, al galliner del Palau, s'endevinaven. Sabíem que per qualsevol cosa, per mínima que fos, podíem caure detinguts. Costava de reaccionar, sobreposar-se, fer honor a la nostra consigna de

cantar el cant prohibit si l'Orfeó finalment no ho feia. Teníem mil excuses per a dir que no havia estat possible de complir la consigna. Però nosaltres, des de dins, des de la nostra convicció interior sabíem que l'home no ha de cobrir les aparències, no ha de cobrir-se o justificar-se davant els altres, sinó davant de si mateix. Ha de tenir estima de si mateix, no fer-se trampa.

Els qui proveníem del moviment C.C. havíem assumit la reflexió profunda de la gent dels «Quaderns de l'Exili». Teníem ben presents aquelles afirmacions contundents i irreversibles de Raimon Galí: «L'home es deu a quelcom que està per damunt d'ell». «L'home val la suma de les seves fidelitats». I entre les nostres fidelitats, encara que pugui semblar un llenguatge altisonant, hi havia la fidelitat a Déu —érem un moviment confessional—, la fidelitat a la pàtria —érem un moviment nacionalista—, la fidelitat als altres homes —érem un moviment humanista—, la fidelitat a la nostra pròpia llibertat —érem un moviment d'alliberament interior, de dignificació de la persona, que li impedia doblegar-se davant la trampa de la mentida, el desànim, la vanitat, les pròpies insuficiències. Els plantejaments del moviment C.C., catalitzat per Raimon Galí, influïen poderosament en les nostres actituds i van tenir relació directa amb la immensa fermesa interior de Jordi Pujol i de la seva muller en el consell de guerra.

Un gest de fidelitat sense interès personal

Els adorns verbals, les teoritzacions recargolades, les declaracions altisonants, la radicalitat de moltes reunions clandestines, semblen fum d'encenalls davant un gest de fidelitat, últim, nu, despul·lat de tota pretensió i de tot interès personal. Els gestos de llibertat interior són d'aquelles forces que rompen, obren, esbotzen, fan avançar.

Nosaltres havíem assumit un mestratge. Nosaltres sabíem que tot alliberament col·lectiu passa per l'exercici fàctic de la nostra insubmissió i, en definitiva, pel nostre alliberament personal.

Josep Espar i Ticó

Arxiv 18-5-85